

Csomós György

Rendíthetetlen-e az angolszász hegemonia a nemzetközi társadalomföldrajzi és városkutatói folyóiratokban: egy bibliometriai elemzés tanulságai

ABSZTRAKT

A jelen tanulmányban egy bibliometriai elemzés eredményeit mutatom be: a társadalomföldrajz és a városkutatói rokonterületek 14 vezető folyóiratának közel 23 ezer cikkét vizsgálom meg az 1986-2015-ös periódusban azzal a céllal, hogy feltárjam, melyek a legproduktívabb országok és intézmények, illetve a kulcsszavak között melyek a legtöbbször említett országok és városok. Az elemzés célja felhívni a figyelmet, hogy a nemzetközi városkutatókat nagymértékben befolyásolja a szakterület angol-amerikai hegemoniája. Az eredmények azt mutatják, hogy a rokonterületek legproduktívabb országai az angol nyelvterületen találhatóak, továbbá az Egyesült Királyságbeli, amerikai és kanadai egyetemek számítanak a legproduktívabb intézményeknek is. A kulcsszavakként legtöbbször felbukkanó ország az Egyesült Királyság, az Egyesült Államok és növekvő mértékben Kína, míg a városok közül London áll az élen. Az utóbbi évtizedben a kínai városok említéseinek a száma jelentősen emelkedett, vagyis a nemzetközi városkutatókban Kína egyre fontosabb szerepet tölt be.

ABSTRACT

In this paper I present a bibliometric analysis of 14 major journals in the fields of 'Urban studies' and 'Geography', in the period from 1986 to 2015. Major journals were selected on the basis of the combined number of citations in Thomson Reuters Journal Citation Reports. In 30 years, a total number of 22,927 articles were published in selected journals. I examine the relationship between the most productive countries/organizations, and the most frequently occurring countries/cities as keywords. The key findings are as follows: English-speaking countries are the most productive countries in the fields of 'Geography' and 'Urban studies'. Universities located in the United Kingdom, the United States, and Canada primarily dominate the most productive organisations. The United Kingdom,

the United States, and China are the most frequently occurring countries as keywords, and finally, London is the most frequently occurring city as keyword.

Kulcsszavak: bibliometriai elemzés, társadalomföldrajz, városkutatás, folyóiratcikk, kulcsszavak
Keywords: bibliometric analysis, geography, urban studies, journal article, keywords

BEVEZETÉS

A geográfia egy, a közelmúltban sokat elemzett jelensége szerint a „nemzetközi geográfia” kifejezést lényegében kisajátította (vagy ha úgy tetszik: megszállta) az „angol-amerikai geográfia”. Ez nemcsak abban mutatkozik meg, hogy a tudományterület legrangosabb folyóiratait szinte kizárólag amerikai, vagy angol kiadók jelentetik meg, hanem abban is, hogy a legrangosabb nemzetközi konferenciákat is amerikai, vagy angol szervezetek rendezik meg (AALBERS, M.B. 2004; PAASI, A. 2005; DERUDDER, B. – LIU, X. 2016). A jelenség részben azzal a ténnyel magyarázható, hogy a nemzetközi geográfia legfontosabb kommunikációs eszközévé (csakúgy, mint minden más tudományterület esetében) az angol nyelv vált. Az egyik legfontosabb citációs adatbázis, a Web of Science szinte kizárólag angol nyelvű társadalomföldrajzi folyóiratokat indexel, ezért még a nem amerikai vagy angol kiadású lapok is döntően angol nyelven jelennek meg (REGUANT, S. – CASADELLÀ, J. 1994; WANG, S. – WANG, H. – WELDON, P.R. 2007; VALKIMADI, P.E. – KARAGEORGOPOULOS, D.E. – VLIAGOFTIS, H. – FALAGAS, M.E. 2009; LILLIS, T. – CURRY, M. J. 2010; DERUDDER B. 2011; LÓPEZ-NAVARRO, I. – MORENO, A.I. – QUINTANILLA, M.Á. – REY-ROCHA, J. 2015; SÍPOS A. M. 2017). Másrészt, ahogyan azt PAASI A. (2005) kifejti, az Egyesült Államokban és az Egyesült Királyságban végzett társadalomföldrajzi kutatások a globális centrumból származnak, míg a máshonnan származó társadalomföldrajzi kutatások a periféria termékének minősülnek. Egyre inkább a kutatói társadalom figyelmének fókuszába kerül az a tény, hogy bizonyos angol-amerikai folyóiratok túlzott intellektuális és elméleti kizárólagossággal rendelkeznek, és azok a geográfusok, akik nem ezekben a folyóiratokban publikálnak „a maradéknak” számítanak, olyanoknak, akiknek a munkája marginális, vagy irreleváns, és akik csak az új elméletek alkalmazójának, ám semmiképpen sem bevezetőjének számítanak. Az angol-amerikai befolyás által dominált nemzetközi geográfiában a perifériáról származó kutatók tehát csak akkor tudnak a vezető folyóiratokban publikálni, ha a kutatási témáik alkalmazkodnak a kurrens angol-amerikai geográfia által diktált elvárásokhoz. Ellenkező esetben kénytelenek munkáikat egyéb (és nyilván kevésbé rangos) folyóiratokban megjelentetni, vagy nemzetközi szinten kevesebb figyelmet vonzó konferenciákon bemutatni. Az angol nyelv a természettudományokban (pl. matematika, fizika, kémia, csillagászat), sőt az élettudományokban sem több, mint a nemzetközi tudomány szimpla kommunikációs eszköze, viszont a geográfia esetében – és ez következik PAASI A. (2005) munkájából is – a standardizált kommunikációs feladatai mellett végső soron korlátozza és leszűkíti a folyóiratokban megjelenő cikkek kutatási témáit is.

A tanulmányomban egy bibliometriai elemzéssel azt kívánom igazolni, hogy a vezető folyóiratok esetében az angol-amerikai hegemonia nemcsak a szerzők származásában mutatkozik meg, hanem ebből következően a kutatási témáikban is. Feltételezésem szerint a szerzők származási országa, intézménye és az általuk használt földrajzi kulcsszavak (ország és város) között szoros összefüggés

áll fenn: minél több szerző kerül ki egy adott országból (és azon belül adott városokból), annál több cikk fog az adott országról (vagy annak valamely városáról) szólni. Ez bizonyos fokig nyilván logikus is, azonban az angol nyelv dominanciája miatt akár olyan angol nyelvű országok és városok is a kutatások fókuszába kerülhetnek, amelyek egyébként marginális szerepet töltenek be a világgazdaságban, továbbá sem attitűdjük, sem méretük nem indokolja a gyakori említéseiket. Másik oldalról viszont több olyan ország sem, vagy csak érintőlegesen kerül a kutatások fókuszába, amelyek egyébként gazdasági (politikai, kulturális stb.) értelemben nagyhatalomnak számítanak, központi funkciójú és népes városaik vannak, ám vagy nem tartoznak az angol nyelvű országok közé, vagy az angol nem számít bennük beszélt nyelvnek.

Az elemzésbe a Clarivate Analytics (korábban Thomson Reuters) Journal Citation Reports által a társadalomföldrajz (geography) és a városkutatás (urban studies) tudományterületekre klasszifikált vezető folyóiratokat vontam be (a kiválasztásuk szempontjait a későbbiekben részletezem). A 14 folyóiratban található közel 23 ezer cikk elemzésén keresztül a következő kérdésekre keresem a válaszokat:

- Melyek a legproduktívabb országok, vagyis melyek azok az országok, amelyekből származó szerzők a legtöbb cikk elkészítésében vesznek részt?
- Melyek a legproduktívabb intézmények, vagyis melyek azok intézmények, amelyekben dolgozó szerzők a legtöbb cikk elkészítésében vesznek részt?
- Mely országok tűnnek fel leggyakrabban a kulcsszavak között?
- Mely városok tűnnek fel leggyakrabban a kulcsszavak között?

A vizsgálatban az 1985 és 2015 közötti cikkekkel számoltam, az eredményeket három évtizedre bontottam, így a változások tendenciája is kimutatható. A konklúzióban összefoglalom az előző fejezetekben részletesen megválaszolt kutatási kérdéseket.

A FELHASZNÁLT ADATOK ÉS MÓDSZEREK

A vezető társadalomföldrajzi és városkutatási folyóiratok kiválasztásának módszere

Az elemzésbe bevont vezető folyóiratok kiválasztása a Clarivate Analytics Journal Citation Reports-ból kinyerhető összesített hivatkozások száma alapján történt. Első lépésként mindkét területen meghatároztam azt a „kiinduló” folyóiratot, amelynek azután megvizsgáltam a tíz leggyakrabban hivatkozó és a tíz leggyakrabban hivatkozott folyóiratát. A társadalomföldrajz területen az Environment and Planning A, a városkutatás területen pedig az Urban Studies c. folyóiratok rendelkeznek olyan összesített hivatkozasmennyiséggel, amelyek miatt érdemes őket „kiinduló” folyóiratoknak nevezni. A rokonterületek (mármint a társadalomföldrajz és a városkutatás) között egyébként meglehetősen nagy átfedés mutatható ki, és ez az a tény, amely a két terület hivatkozó és hivatkozott folyóiratainak egyben kezelését is indokoltá teszi. Az 1. táblázatban látható, hogy hat folyóirat az Environment and Planning A és az Urban Studies leggyakoribb hivatkozó/hivatkozott folyóiratainak közös halmazában található (beleértve az önhivatkozást is).

1. táblázat: Az Environment and Planning A és az Urban Studies tíz legfontosabb hivatkozó/hivatkozott folyóirata az összes hivatkozás száma alapján (Forrás: Web of Science Journal Citation Reports)

Table 1. The top 10 citing and cited journals of Environment and Planning A (Geography) and Urban Studies (Urban studies) (Source: Web of Science Journal Citation Reports)

Sorrend	A vezető társadalomföldrajzi folyóiratok az összes hivatkozás száma alapján	Az összes hivatkozás száma*	Sorrend	A vezető városkutatási folyóiratok az összes hivatkozás száma alapján	Az összes hivatkozás száma*
1	Environment and Planning A	658	1	Urban Studies	1048
2	Geoforum	379	2	Environment and Planning A	299
3	Urban Studies	299	3	Habitat International	299
4	Progress in Human Geography	213	4	Cities	233
5	Regional Studies	168	5	International Journal of Urban And Regional Research	230
6	Antipode	158	6	Housing Studies	205
7	International Journal of Urban And Regional Research	158	7	Urban Geography	191
8	Transactions of The Institute of British Geographers	155	8	European Planning Studies	155
9	Annals of the Association of American Geographers	152	9	Geoforum	152
10	European Planning Studies	128	10	Regional Studies	110

* A hivatkozó folyóiratokból és a hivatkozott folyóiratokból származó összes hivatkozások száma 2015-ig

Végeredményben 14 folyóiratot vontam be az elemzésbe: Environment and Planning A, Geoforum, Urban Studies, Regional Studies, International Journal of Urban And Regional Research, European Planning Studies, Progress in Human Geography, Antipode, Transactions of The Institute of British Geographers, Annals of the Association of American Geographers, Habitat International, Cities, Housing Studies, és Urban Geography

Adatok

Az elemzés időintervallumának az 1986 és 2015 közötti 30 évet választottam. Az elemzésben kizárólag a tudományos folyóiratcikkekre (article) és recenziókra (review) fókuszáltam, és kizártam minden más publikálási formát (pl. szerkesztői megjegyzés, levél stb.). A review, vagyis recenzió megnevezéssel indexelt publikációk bevonását az elemzésbe az tette indokolttá, hogy a Web of Science több folyóirat esetében is a cikkeket (különösen az 1980-as években) egyszerűen recenzióként definiálta. Ez alapján úgy tűnhet, mintha ezek a folyóiratok éveken keresztül kizárólag recenziókat publikáltak volna, miközben a „félreértést” a Web of Science nevezéktana okozza. A továbbiakban tehát a folyóiratcikkek és recenziók egységesen cikk néven kerülnek feltüntetésre.

A vizsgált 30 éves periódusban a 14 folyóiratban összesen 22927 cikk jelentet meg, a legtöbb, az összes közlemény 16%-a az Environment and Planning A, 14%-a pedig az Urban Studies folyóiratokban (2. táblázat). Egyes folyóiratokat a Web of Science az 1986-1995-ös periódusban még nem indexelt (bár alapításuk általában korábbi), így pl. az Antipode 1990-től, a Cities 1994-től, a Housing Studies 1995-től, a Habitat International 1996-tól, az European Planning Studies pedig csak 2000-től része a Web of Science kollekciónak. Az összes cikk több mint fele ugyanakkor 2006 és 2015 között jelent meg, amely 67 százalékkal több, mint az előző és 169 százalékkal több, mint az azt megelőző évtizedben.

2. táblázat: Az elemzéshez kiválasztott folyóiratokban megjelent cikkek száma 1986 és 2015 között
(Forrás: Web of Science)

Table 2. The number of articles published in selected journals in the period from 1986 to 2015 by decades, and in total
(Source: Web of Science)

Folyóirat	Cikkek száma 1986 és 1995 között	Cikkek száma 1996 és 2005 között	Cikkek száma 2006 és 2015 között	Összes cikk száma
Annals of The Association of American Geographers	292	357	673	1322
Antipode	101	360	625	1086
Cities	76	370	705	1151
Environment and Planning A	957	1104	1527	3588
European Planning Studies	0	329	972	1301
Geoforum	339	375	1323	2037
Habitat International	269	348	853	1470
Housing Studies	25	410	497	932
International Journal of Urban and Regional Research	313	488	728	1529
Progress in Human Geography	295	355	460	1110
Regional Studies	487	674	915	2076
Transactions of the Institute of British Geographers	305	285	388	978
Urban Geography	271	366	483	1120
Urban Studies	599	1147	1481	3227
ÖSSZESEN	4329	6968	11630	22927

A következő bibliometriai elemzés alapját, tehát 22927 cikk jelenti. Meg kell továbbá jegyezni, hogy mind a produktivitás (input), mind a földrajzi kulcsszóelemzés eredményei (output) csak a Web of Science által biztosított kereteken belül érvényesek, tehát az eredmények kizárólag a WoS-ban indexelt és a jelen tanulmányban vizsgált folyóiratok tükrében igazak. Egy másik adatbázis (pl. a Scopus), vagy további folyóiratok bevonása a következőkben részletezendő eredményeket esetlegesen torzíthatja.

A SZERZŐK FÖLDRAJZI ÉS INTÉZMÉNYI SZÁRMAZÁSA

Mielőtt a címben jelzett elemzésre térnék fontos megemlíteni a Web of Science egy indexelési technikáját, amelynek a lényege a „publikáció központúság”. Ez azt jelenti, hogy egy adott publikáció esetében az egyazon országból, illetve az egyazon intézményből származó szerzők összevonásra kerülnek, és az adatbázis őket egységesítve kezeli. A 3. táblázatban az látható, hogy 1986 és 1995 között 1401 cikkben működtek közre amerikai szerzők, vagyis adott periódusban 1401 olyan cikket indexelt a Web of Science, amelyek szerzői között legalább egy amerikai kutató is szerepelt. Természetesen az ugyanazon országból származó szerzők cikkenkénti tényleges száma ennél jóval több lehet (pl. egy több száz társszerzős cikkben akár 20-30 amerikai szerző is szerepelhet, de őket Web of Science az adott cikk esetében egynek kezeli). Egy cikkben az ugyanazon országból (pl. Egyesült Királyság) származó szerzők több különböző intézményből (pl. Oxfordi Egyetem, Cambridge-i Egyetem stb.) is származhatnak. Ez az oka annak, hogy – visszatérve a fenti példára – 1986 és 1995 között a különböző országból származó szerzők összesen 4575 cikkben működtek közre, miközben a folyóiratokban megjelent cikkek száma csak 4329 volt.

Fontos azt is megemlíteni, hogy bár a Web of Science országokat és területeket (Countries/Territories) feltüntető adatbázisa egyes országokat területekre bont, azokat az elemzésben összevontam. Az Egyesült Királyság például nem szerepel a Web of Science adatbázisban, helyette a bibliometriai adatok külön-külön Angliához, Skóciához, Waleshez és Észak-Írországhoz vannak hozzárendelve.

A legproduktívabb országok

Az elemzésbe bevont 14 folyóirat 22927 cikkének szerzői a cikkenkénti szerzőséget figyelembe véve átlagosan 1,16 országból kerültek ki, vagy másképpen: a szerzőség alapján minden 25 cikkre jut plusz négy egyéb ország. Minden évtizedben változatlanul ugyanaz volt az első három helyezett ország, vagyis az Egyesült Királyság, az Egyesült Államok és Kanada (3. táblázat). A negyedik helyen viszont csak az 1986-1995-ös periódusban szerepelt Ausztrália, amelyet a következő két évtizedben megelőzött az összességében is negyedik helyen álló Hollandia. Az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok dominanciája vitathatatlan, összességben minden második cikkben érintettek az ezekből az országokból származó szerzők. Azonban míg 1996-2005-höz képest 2006-2015-re a cikkek száma 67 százalékkal emelkedett, addig az Egyesült Királyságból származó szerzők 1996-2005-höz képest 2006-2015-re csak 25 százalékkal, az Egyesült Államokból származók pedig 53 százalékkal több cikkben váltak érintetté. Ez azt jelenti, hogy bár abszolút értékét tekintve emelkedett ezen országok közreműködéseinek száma a cikkekben, arányait tekintve jelentősen csökkent az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok dominanciája.

Fontos továbbá megemlíteni, hogy a cikkekben közreműködő szerzők legfontosabb országai döntően az angol nyelvterületről kerültek ki: az első 20 ország között az Egyesült Királyság, az Egyesült Államok, és Kanada mellett Ausztrália, Hongkong, India, Írország, Új-Zéland, Szingapúr és Dél-Afrika esetében a legfontosabb beszélt nyelv, vagy a legfontosabb beszélt nyelvek egyike az angol. A közleményekben elkészülésében közreműködő szerzők 70 százaléka az angol nyelvterületről kerül ki (3. táblázat), ez pedig döntően befolyásolja a kutatási témákat is, amelyet a földrajzi kulcsszavak elemzése világosan visszatükröz majd (lásd 4. fejezet). A három legtöbb cikkben érintett ország, amelynek nem az angol a legfontosabb beszélt nyelve Hollandia, Kína és Németország, ám súlyuk a dinamikus holland és kínai növekedés ellenére, még a 2006-2015-ös időszakban is 14 százalék alatt maradt (összességében pedig alig érik el 10 százalékot).

3. táblázat: A legtöbb cikkekben közreműködő 20 ország évtizedenként és összességében (Forrás: Web of Science)

Table 3. The top 20 most productive countries by decades, and in total (Source: Web of Science)

Sorrend	Ország	Cikkek száma, 1986-1995	A közreműködés aránya (%)	Sorrend	Ország	Cikkek száma, 1996-2005	A közreműködés aránya (%)
1	Egyesült Királyság	1710	37,38	1	Egyesült Királyság	2989	38,37
2	Egyesült Államok	1401	30,62	2	Egyesült Államok	1844	23,67
3	Kanada	334	7,30	3	Kanada	417	5,35
4	Ausztrália	176	3,85	4	Hollandia	310	3,98
5	Hollandia	98	2,14	5	Ausztrália	217	2,79
6	Izrael	77	1,68	6	Németország	154	1,98
7	Japán	60	1,31	7	Szingapúr	158	2,03
8	Nigéria	49	1,07	8	Kína	140	1,80
9	Új-Zéland	46	1,01	9	Franciaország	106	1,36
10	Németország	43	0,94	10	Dél-Afrika	90	1,16
11	Dél-Afrika	41	0,90	11	Olaszország	88	1,13
12	Svédország	40	0,87	12	Spanyolország	102	1,31
13	Franciaország	36	0,79	13	Izrael	86	1,10
14	Hongkong	36	0,79	14	Svédország	95	1,22
15	Olaszország	29	0,63	15	Új-Zéland	67	0,86
16	Szingapúr	24	0,52	16	Törökország	50	0,64
17	Görögország	22	0,48	17	Dánia	57	0,73
18	India	20	0,44	18	Írország	50	0,64
19	Írország	20	0,44	19	Dél-Korea	56	0,72
20	Dél-Korea	18	0,39	20	Görögország	45	0,58
	Első 20 ország	4280	93,55		Első 20 ország	7121	91,41
	ÖSSZESEN	4575	100,00		ÖSSZESEN	7790	100,00
Sorrend	Ország	Cikkek száma, 2006-2015	A közreműködés aránya (%)	Sorrend	Ország	Cikkek száma, 1986-2015	A közreműködés aránya (%)
1	Egyesült Királyság	3746	26,26	1	Egyesült Királyság	8445	31,71
2	Egyesült Államok	2889	20,25	2	Egyesült Államok	6134	23,04
3	Kanada	936	6,56	3	Kanada	1687	6,34
4	Hollandia	790	5,54	4	Hollandia	1198	4,50
5	Kína	724	5,08	5	Ausztrália	1000	3,76
6	Ausztrália	607	4,26	6	Kína	876	3,29
7	Németország	457	3,20	7	Németország	654	2,46
8	Spanyolország	376	2,64	8	Spanyolország	490	1,84
9	Svédország	317	2,22	9	Svédország	452	1,70
10	Olaszország	267	1,87	10	Franciaország	398	1,49
11	Franciaország	256	1,79	11	Olaszország	384	1,44
12	Norvégia	171	1,20	12	Szingapúr	342	1,28
13	Dél-Afrika	169	1,18	13	Dél-Afrika	300	1,13
14	Szingapúr	160	1,12	14	Ízrael	272	1,02
15	Törökország	160	1,12	15	Új-Zéland	264	0,99
16	Új-Zéland	151	1,06	16	Dánia	216	0,81
17	Dánia	146	1,02	17	Norvégia	216	0,81
18	Finnország	133	0,93	18	Törökország	216	0,81
19	Belgium	131	0,92	19	Írország	200	0,75
20	Írország	130	0,91	20	Japán	194	0,73
	Első 20 ország	12716	89,15		Első 20 ország	23938	89,89
	ÖSSZESEN	14264	100,00		ÖSSZESEN	26629	100,00

A legproduktívabb intézmények

Az országok rangsorából már többé-kevésbé következik, hogy a legtöbb cikkben közreműködő intézmények (alapvetően természetesen egyetemek) is elsősorban az Egyesült Királyságból és az Egyesült Államokból származnak. Az 1986-1995-ös periódusban mindössze két kanadai egyetem került az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok által dominált első 20 legproduktívabb intézmény közé, míg a 2006-2015-ös periódusban már három holland (tehát nem angol nyelvterületről származó)

egyetem is megjelent a rangsor élcsoportjában (4. táblázat). Az egyetemek rangsorában (szemben a korábban bemutatott országokkal) nincs egyértelműen domináns intézmény: az 1986-1995 között élen álló University of Newcastle a következő évtizedben még második helyezett volt, ám a 2006-2015-ös évtizedben már csak a tizedik, igaz az összesített rangsorban továbbra is az élen áll. Az 1996-2005 közötti első helyezett University of Bristol viszont a 2006-2015-ös periódusban már nem került be a vezető 20-as csoportba. A 4. táblázatban látható ugyanakkor, hogy a társadalomföldrajzi és városkutatások területeken közreműködő vezető egyetemek között annak ellenére sem nagy a fluktuáció, hogy a közreműködések kombinált száma az 1986-1995-ös periódushoz képest a következő évtizedre 57 százalékkal, majd az 1996-2005-ös évtizedhez képest 2006-2015-ben 81 százalékkal emelkedett. A vezető 20 egyetem közül kilenc mind a három évtizedben szerepel a rangsorban, míg 11 egyetem csak egy évtizedben nem került a vezető 20-as csoportban. Megfigyelhető továbbá, hogy amíg az 1986-1995-ös periódusban az University of Newcastle 116 közreműködéssel a cikkek 2,18 százalékaiban volt érintett, addig a 2006-2015 közötti első, az University of Manchester 229 közreműködéssel is csak a cikkek 1,36 százalékaiban tűnt fel.

4. táblázat: A legtöbb cikkekben közreműködő 20 intézmény évtizedenként és összességében (Forrás: Web of Science)

Table 4. The top 20 most productive organisation by decades, and in total (Source: Web of Science)

Sorrend	Intézmény	Cikkek száma, 1986-1995	A közreműködés aránya (%)	Sorrend	Intézmény	Cikkek száma, 1996-2005	A közreműködés aránya (%)
1	Newcastle Univ.	116	2,18	1	Univ. of Bristol	162	1,74
2	Univ. of Sheffield	89	1,67	2	Newcastle Univ.	157	1,68
3	Univ. of Cambridge	87	1,63	3	Univ. of Sheffield	155	1,66
4	Univ. of California Los Angeles	84	1,58	4	National Univ. of Singapore	152	1,63
5	Univ. College London	79	1,48	5	Cardiff Univ.	143	1,53
6	Cardiff Univ.	71	1,33	6	Univ. of Cambridge	137	1,47
7	Univ. of Bristol	65	1,22	7	Univ. of Glasgow	126	1,35
8	Univ. of Glasgow	65	1,22	8	Univ. of Manchester	114	1,22
9	Univ. of Manchester	62	1,16	9	Univ. of California Los Angeles	107	1,15
10	Univ. of British Columbia	58	1,09	10	Univ. College London	101	1,08
11	Univ. of Strathclyde	56	1,05	11	Univ. of Southampton	94	1,01
12	Univ. of Sussex	47	0,88	12	London School of Economics and Political Science	92	0,99
13	London School of Economics and Political Science	45	0,84	13	Durham Univ.	90	0,96
14	Univ. of Birmingham	42	0,79	14	Univ. of Oxford	84	0,90
15	Univ. of Leeds	42	0,79	15	Univ. of Aberdeen	82	0,88
16	Univ. of Reading	42	0,79	16	Univ. of British Columbia	79	0,85
17	Rutgers State Univ.	41	0,77	17	Univ. of Hong Kong	75	0,80
18	Univ. of Toronto	41	0,77	18	Univ. of Reading	72	0,77
19	Lancaster Univ.	37	0,69	19	Univ. of Washington	70	0,75
20	Ohio State Univ.	37	0,69	20	Univ. of Birmingham	69	0,74
	Első 20 intézmény	1206	22,62		Első 20 intézmény	2161	23,16
	ÖSSZESEN	5331	100,00		ÖSSZESEN	9329	100,00

Sor-rend	Intézmény	Cikkek száma, 2006-2015	A közreműködés aránya (%)	Sor-rend	Intézmény	Cikkek száma, 1986-2015	A közreműködés aránya (%)
1	Univ. of Manchester	229	1,36	1	Newcastle Univ.	432	1,60
2	Univ. College London	207	1,23	2	Univ. of Manchester	405	1,25
3	Durham Univ.	185	1,10	3	Univ. of Sheffield	404	1,43
4	Univ. of Glasgow	185	1,10	4	Univ. College London	387	1,26
5	Univ. of Amsterdam	176	1,04	5	Univ. of Glasgow	376	1,22
6	Univ. of Toronto	169	1,00	6	Cardiff Univ.	368	1,26
7	Univ. of British Columbia	163	0,97	7	Univ. of Cambridge	330	1,24
8	Univ. of Oxford	162	0,96	8	Univ. of Bristol	329	1,19
9	Univ. of Sheffield	160	0,95	9	National Univ. of Singapore	313	0,95
10	Newcastle Univ.	159	0,94	10	Durham Univ.	305	0,87
11	Univ. of Utrecht	158	0,94	11	Univ. of British Columbia	300	0,97
12	Cardiff Univ.	154	0,91	12	Univ. of Toronto	275	0,82
13	Univ. of North Carolina	148	0,88	13	Univ. of California Los Angeles	271	1,07
14	National Univ. of Singapore	141	0,84	14	Univ. of Oxford	271	0,78
15	Univ. of Leeds	136	0,81	15	London School of Economics and Political Science	268	0,87
16	London School of Economics and Political Science	131	0,78	16	Univ. of Amsterdam	257	0,69
17	Univ. of Hong Kong	125	0,74	17	Univ. of Leeds	239	0,75
18	Delft Univ. of Technology	117	0,69	18	Univ. of Utrecht	228	0,62
19	Univ. of Birmingham	114	0,68	19	Univ. of Birmingham	225	0,73
20	Univ. of Washington	107	0,63	20	Univ. of North Carolina	220	0,62
	Első 20 intézmény	3126	18,52		Első 20 intézmény	6203	20,17
	ÖSSZESEN	16883	100,00		ÖSSZESEN	31543	100,00

A vezető egyetemek teljesítményét világosan tükrözi, hogy sokuk szerzői több cikkben működnek közre, mint akár az első 20-as csoportban szereplő országokra jellemző. A 2006 és 2015 közötti évtizedben első helyen álló University of Manchester például ebben az időszakban önmagában is a 12. helyen állna az országok rangsorában, míg a Newcastle University az összes cikkek számának tekintetében megelőzi az országok rangsorának 10. helyen álló Franciaországot.

A FÖLDRAJZI KULCSSZAVAK ELEMZÉSE

Az elemzésben szereplő kulcsszavak a Web of Science Author Keywords és KeyWords Plus adatain alapulnak, illetve a cikkek címében és absztraktjaiban (amennyiben utóbbiak elérhetők) fellelhető releváns földrajzi kifejezéseken. A földrajzi kulcsszavak elemzésének bázisát 200 ország és 500 város jelentette. Azt vizsgáltam meg, hogy az 1985-1995-ös, az 1996-2005-ös, és a 2006-2015-ös évtizedekben, illetve összességében az elemzésbe bevont országok és városok mennyi cikkben (tehát kulcsszavakban, címekben, és absztraktokban) bukkannak fel. Az elemzés ebben a lépcsőfokában nagy szükség volt az adatok megtisztítására főleg a városok esetében. Egy példával élve, a Washington Consensus számos cikk címében és absztraktjában szerepel, azonban a kifejezés nyilván nem földrajzi névre, pl. Washington D.C.-re, vagy Washington államra utal (utóbbit szintén ki kellett venni

az elemzésből, hiszen nem város), hanem egy gazdasági szabályzó csomagra, amelynek a megalkotását történetesen washingtoni székhelyű intézmények támogatták.

Az országok említése kulcsszavakként

Miközben a legproduktívabb országok vezető csoportja viszonylag konstansnak tekinthető (3. táblázat), a kulcsszavakként legtöbbet említett országok helyezése között több változás is történ, amelyek közül talán a leglátványosabb Kína előretörése (4. táblázat). Az 1986-1995-ös évtizedben Kína az összes említés 4,55 százalékával a negyedik legtöbbet említett ország volt, viszont a 2006-2015-ös periódusban az említések 11,34 százalékával már a második helyezett. Az 1986-1995-ös évtizedben a legtöbbször említett országnak az Egyesült Államok számított (4. táblázat), bár a legproduktívabb ország ekkor is az Egyesült Királyság volt (lásd 3. táblázat). A következő két évtizedben viszont mindkétszer az Egyesült Királyság került az első helyre, mint a legtöbbet említett ország, míg az Egyesült Államok 1996 és 2005 között a második, majd 2006 és 2015 között a harmadik helyre szorult. Az első évtizedhez képest az Egyesült Államok említéseinek részaránya 10 százalékkal, a második évtizedhez képest az Egyesült Királyságé 4 százalékkal csökkentek, ugyanakkor Kína említéseinek részaránya közel 7 százalékkal növekedett, és a 2006-2015-es periódusra megközelítette az első helyen álló Egyesült Királyság említéseinek a számát is. Kína említéseinek 11,34 százalékos részaránya különösen annak fényében jelentős, hogy a kínai szerzői produktivitásának a részaránya mindössze 5,08 százalék volt ebben az időszakban (lásd 3. és 5. táblázatokat). Mindez azt jelenti, hogy a vezető társadalomföldrajzi és városkutatás folyóiratokban Kína vált az egyik legnépszerűbb kutatási témává, ám ez a jelenség csak részben magyarázható a kínai szerzők produktivitásának viszonylagos növekedésével, viszont sokkal inkább azzal a ténnyel, hogy más országok szerzői számára is Kína vált kutatásaik fókuszterületévé.

5. táblázat: A cikkben (kulcsszavakban, absztraktokban, címekben) leggyakrabban felbukkanó országok és említéseik száma (Forrás: Web of Science)

Table 5. The top 20 most frequently occurring countries as keywords by decades, and in total (Source: Web of Science)

Sorrend	Ország	Említések száma, 1986-1995	Az említések aránya (%)	Sorrend	Ország	Említések száma, 1996-2005	Az említések aránya (%)
1	Egyesült Államok	272	20,53	1	Egyesült Királyság	553	15,68
2	Egyesült Királyság	167	12,60	2	Egyesült Államok	461	13,07
3	Kanada	60	4,53	3	Kína	269	7,63
4	Kína	59	4,45	4	Kanada	147	4,17
5	Írország	59	4,45	5	Dél-Afrika	134	3,80
6	Ausztrália	51	3,85	6	Szingapúr	127	3,60
7	Japán	51	3,85	7	Hollandia	120	3,40
8	Dél-Afrika	47	3,55	8	India	110	3,12
9	Németország	42	3,17	9	Ausztrália	107	3,03
10	Nigéria	39	2,94	10	Németország	107	3,03
11	Franciaország	30	2,26	11	Írország	102	2,89
12	Mexikó	29	2,19	12	Mexikó	85	2,41
13	Hongkong	28	2,11	13	Japán	77	2,18
14	Hollandia	24	1,81	14	Franciaország	71	2,01
15	Új-Zéland	23	1,74	15	Spanyolország	66	1,87
16	India	20	1,51	16	Új-Zéland	63	1,79
17	Izrael	20	1,51	17	Svédország	61	1,73

18	Svédország	20	1,51	18	Izrael	55	1,56
19	Görögország	19	1,43	19	Brazília	50	1,42
20	Szingapúr	18	1,36	20	Törökország	42	1,19
	Első 20 ország	1065	81,36		Első 20 ország	2807	79,59
	ÖSSZESEN	1297	100,00		ÖSSZESEN	3527	100,00
Sorrend	Ország	Említések száma, 2006-2015	Az említések aránya (%)	Sorrend	Ország	Említések száma, 1986-2015	Az említések aránya (%)
1	Egyesült Királyság	905	11,67	1	Egyesült Királyság	1625	12,92
2	Kína	879	11,34	2	Egyesült Államok	1559	12,40
3	Egyesült Államok	826	10,65	3	Kína	1207	9,60
4	Kanada	355	4,58	4	Kanada	562	4,47
5	Ausztrália	327	4,22	5	Ausztrália	485	3,86
6	India	298	3,84	6	Dél-Afrika	459	3,65
7	Hollandia	297	3,83	7	Hollandia	441	3,51
8	Dél-Afrika	278	3,59	8	India	428	3,40
9	Németország	271	3,50	9	Németország	420	3,34
10	Spanyolország	186	2,40	10	Mexikó	295	2,35
11	Mexikó	181	2,33	11	Írország	291	2,31
12	Svédország	167	2,15	12	Szingapúr	280	2,23
13	Törökország	148	1,91	13	Spanyolország	265	2,11
14	Új-Zéland	142	1,83	14	Svédország	248	1,97
15	Franciaország	138	1,78	15	Franciaország	239	1,90
16	Szingapúr	135	1,74	16	Új-Zéland	228	1,81
17	Írország	130	1,68	17	Japán	225	1,79
18	Olaszország	127	1,64	18	Törökország	193	1,53
19	Brazília	114	1,47	19	Brazília	179	1,42
20	Japán	97	1,25	20	Olaszország	179	1,42
	Első 20 ország	6001	77,40		Első 20 ország	9808	77,98
	ÖSSZESEN	7753	100,00		ÖSSZESEN	12577	100,00

Feltűnő ugyanakkor néhány ország említésszámának radikális csökkenése, vagyis kikerülésük a „mainstream” kutatások fókuszából. Írország 1986 és 1995 között az ötödik legtöbbet említett ország volt, azonban a 2006-2015-es periódusban a 17. helyre került, és hiába emelkedett az említéseinek abszolút száma több mint duplájára, részaránya 3 százalékkal csökkent. Még látványosabb Japán esete: 1986 és 1995 között Japán volt a hetedik legtöbbet említett ország, azonban a következő évtizedben csak a 13. helyen állt, a 2006-2015-ös periódusban pedig a 20. helyre szorult, és mindössze négy közleménnyel előzte meg 21. helyezett Ghánát. A vezető globális városokkal rendelkező (TRUJILLO, J.L. – PARILLA, J. 2016) és a világ egyik legnagyobb gazdaságának számító Japán alulreprezentáltságát még jobban kiemeli, hogy a GDP-jének csak 4 százalékát felmutató, és nála 96 százalékkal kisebb népességszámmal rendelkező Új-Zéland is népszerűbb kutatási témának bizonyult. Ennek a jelenségnek a hátterében is a használt nemzeti nyelv nemzetközi elterjedtsége áll, hiszen Japánnal szemben Új-Zéland hivatalos nyelve az angol.

Az 5. táblázat világosan bemutatja, hogy a legtöbbször említett 20 ország közül (amelyek összeségben az említések 78 százalékával rendelkeznek) kilenc angol nyelvterületről származik, vagyis a nemzetközi társadalomföldrajzi és városkutatások fókuszában elsősorban angol nyelvű országok állnak. Mindez természetesen összhangban van azzal, hogy a szerzők is többségében angol nyelvű országokból származnak. A séma alól látszólag markáns kivételt képez Kína, amely a 2006-2015-ös periódusban 879 említéssel már a második legtöbbet említett országnak számított. Hozzá kell

azonban tenni, hogy az említések számának emelkedését nem pusztán Kína, mint kutatási terület népszerűségének rohamos növekedése okozza (ami még akkor is igaz, ha egyébként Kína valóban napjaink egyik legnépszerűbb kutatási területévé vált). A hivatalos nyelvekként az angolt és kínait is magáénak tudó Hongkong 1997-ben különleges igazgatású terület jogállással „visszatért” Kínához, és ettől kezdve (az elemzésben ez az 1996-2005-ös évtized eleje) a Web of Science a két ország említéseit egységesen Kínaként tünteti fel. Márpedig Hongkong a kulcsszavak között az egyik legtöbb említéssel rendelkező város.

A városok említése kulcsszavakként

Talán még a kulcsszavakként legtöbbet említett országok időbeli változásánál is érdekesebben formálódtak a legtöbbet említett városok. Nyilván nem okoz különösebb meglepetést, hogy összességében London a cikkben kulcsszóként legtöbbet említett város, hiszen az 1985-1996-os periódust kivéve (amikor második volt) az Egyesült Királyság számított a legtöbbet említett országnak. Igaz, amíg az első évtizedben 11,72 százalék volt a részaránya az említések között, addig a 2006-2015-ös évtizedben már csak 8,00 százalék volt. London súlya, mint kutatási terület tehát folyamatosan csökken. Az 1986-1995-ös periódusban New York volt a második helyezett, Los Angeles pedig a harmadik, a két világváros részarányának összege (15,89 százalék) viszont bőven meghaladta London értékét. Az első évtizedben az Egyesült Királyságból London mellett Glasgow, Sheffield, Birmingham és Cardiff is a 20 legtöbbször említett város között szerepelt, míg az Egyesült Államokból csak New York, Los Angeles, és Chicago fért be az élcsoportba. A 2006-2015-ös évtizedben viszont az Egyesült Királyságból London mellett már csak Manchester szerepelt az első 20 város között, míg New York, Los Angeles és Chicago továbbra is az élcsoportba maradt (6. táblázat), igaz részarányuk kisebb-nagyobb mértékben csökkent. A legproduktívabb országok ismeretében az sem okoz meglepetést, hogy a legtöbbször említett városok között tűnnek fel egyes kanadai nagyvárosok is (konkrétan Toronto, Vancouver és Montreal).

Az amerikai és kanadai nagyvárosok, illetve London említéseinek kiemelkedő száma egyáltalán nem meglepő, hiszen valamennyi város jelentős népességszámmal rendelkezik (UNITED NATIONS, 2014), és számos aspektusból is a vezető világvárosok között található (lásd például FRIEDMANN, J. 1986; GODFREY, B.J. – ZHOU, Y. 1999; ALDERSON, A.S. – BECKFIELD, J. 2004; CSOMÓS, G. – TÓTH, G. 2016). Minden évtizedben a legtöbbet említett városok élcsoportjának első felében tűnt fel Hongkong és Szingapúr is, amelyek egyébként az összes említést figyelembe véve a rangsor 4-5. helyén állnak. Hongkong és Szingapúr szintén a vezető világvárosok közé tartozik, ám sok szempontból sajátossá teszi őket világgazdasági szerepük (KONG, L. 2007; LEE, S.-W. – SONG, D.-W. – DUCRUET, C. 2008), sajátos történelmük, és számos csak rájuk jellemző urbánus karakterük (lásd például NG, M.K. 1999; HAILA, A. 2000; CHANG, T.C. 2005). SASKIA SASSEN (1991; 2001) szerint New York és London mellett Tokió és Páris reprezentálják a globális városokat, ám amíg előzők beletartoznak a legtöbb említéssel rendelkező városok (vagyis legfontosabb kutatási témák) élcsoportjába, addig utóbbiak meglehetősen alulreprezentáltak a kurrens társadalomföldrajzi és városkutatások között. A 6. táblázatban látható, hogy Párizs a 2006-2015-ös periódusban már csak a 17. legtöbbet említett város volt, míg Tokió ki is szorult a legnépszerűbb városok csoportból (32 említése mindössze a 39. helyre volt elég). A városok

említéseinek száma és az országok említéseinek száma között, ha nem is szignifikáns, de mindenképpen kimutatható kapcsolat létezik, márpedig Franciaország és Japán is egyre hátrébb szorult a legnépszerűbb országok rangsoraiban (5. táblázat). Az azonban mégis meglepetésszerű, hogy sem Tokió, vagyis a világ legnépesebb megavárosa (UNITED NATIONS, 2014), és legnagyobb gazdaság teljesítményű városrégiója (PARILLA, J. – TRUJILLO, J.L. – BERUBE, A. – RAN, T. 2015), sem Párizs, vagyis Európa legnépesebb városa, az Európai Unió egyik gazdasági, kulturális és politikai centruma, és a nemzetközi turizmus központja (EUROMONITOR INTERNATIONAL, 2015) nem fér be a társadalomföldrajzi és városkutatások fókuszába. A magyarázat persze kézenfekvő: Tokió és Párizs sem angol nyelvű országokban található, és ez nagymértékben befolyásolja említéseik számát. A 6. táblázatból kiderül, hogy a legtöbbször említett városok 20-as csoportjából 13 város angol nyelvű országokban található, vagy olyan országban, amelynek az egyik legfontosabb beszélt nyelve az angol (pl. India, vagy Dél-Afrika). Tulajdonképpen Tokióhoz hasonló a helyzete a szintén megaváros Szöulnak is, amely egyszer sem került a legtöbbet említett városok közé, vagyis a világgazdaságban elfoglalt fontos pozíciója (HILL, R.C. – KIM, J.W. 2000), és hatalmas mérete ellenére nem számít a kutatások fókuszterületnek.

6. táblázat: A cikkben (kulcsszavakban, absztraktokban, címekben) leggyakrabban felbukkanó városok és említéseik száma (Forrás: Web of Science)

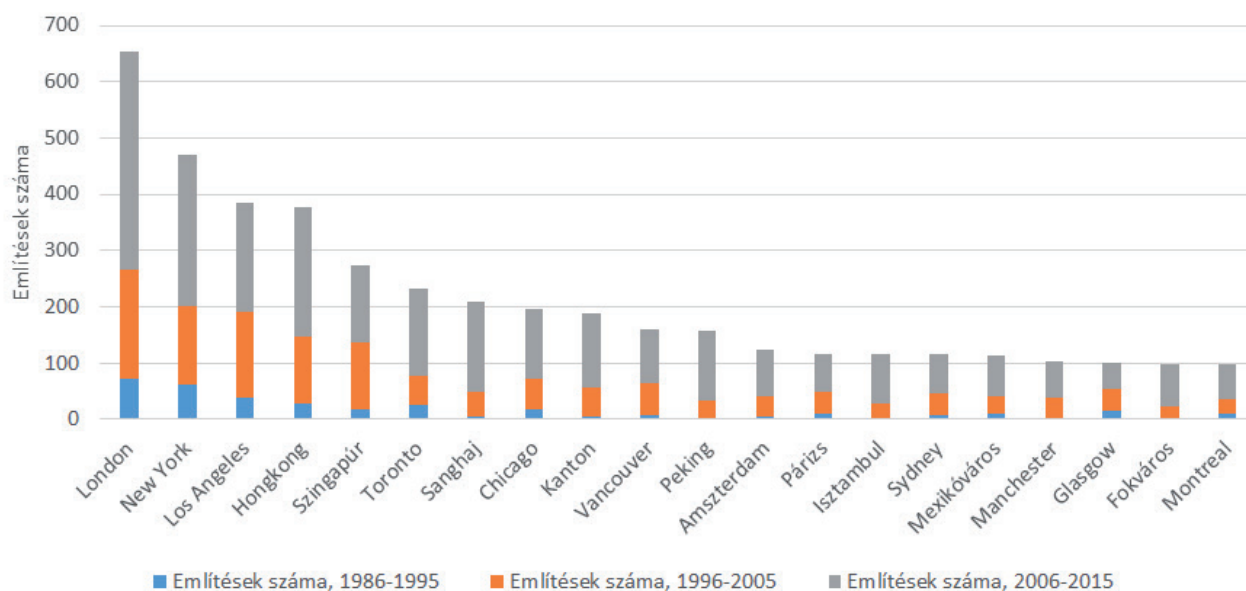
Table 6. The top 20 most frequently occurring cities as keywords (Source: Web of Science)

Sorrend	Város	Említések száma, 1986-1995	Az említések aránya (%)	Sorrend	Város	Említések száma, 1996-2005	Az említések aránya (%)
1	London	73	11,72	1	London	194	8,32
2	New York	61	9,79	2	Los Angeles	152	6,52
3	Los Angeles	38	6,10	3	New York	140	6,00
4	Hongkong	28	4,49	4	Hongkong	120	5,14
5	Toronto	26	4,17	5	Szingapúr	120	5,14
6	Szingapúr	18	2,89	6	Vancouver	57	2,44
7	Chicago	17	2,73	7	Chicago	56	2,40
8	Glasgow	16	2,57	8	Kanton	52	2,23
9	Tokió	12	1,93	9	Toronto	52	2,23
10	Bangkok	11	1,77	10	Sanghaj	45	1,93
11	Mexikóváros	10	1,61	11	Párizs	39	1,67
12	Montreal	10	1,61	12	Glasgow	38	1,63
13	Johannesburg	9	1,44	13	Manchester	38	1,63
14	Párizs	9	1,44	14	Sydney	38	1,63
15	Sheffield	8	1,28	15	Amszterdam	35	1,50
16	Sydney	8	1,28	16	Peking	33	1,41
17	Vancouver	8	1,28	17	Mexikóváros	30	1,29
18	Berlin	7	1,12	18	Tokió	30	1,29
19	Birmingham	7	1,12	19	Atlanta	28	1,20
20	Cardiff	7	1,12	20	Isztambul	27	1,16
	Első 20 város	383	61,48		Első 20 város	1324	56,75
	ÖSSZESEN	623	100,00		ÖSSZESEN	2333	100,00
Sorrend	Város	Említések száma, 2006-2015	Az említések aránya (%)	Sorrend	Város	Említések száma, 1986-2015	Az említések aránya (%)
1	London	386	8,00	1	London	653	8,40
2	New York	270	5,60	2	New York	471	6,06
3	Hongkong	229	4,75	3	Los Angeles	384	4,94
4	Los Angeles	194	4,02	4	Hongkong	377	4,85
5	Sanghaj	158	3,28	5	Szingapúr	273	3,51
6	Toronto	154	3,19	6	Toronto	232	2,98

7	Szingapúr	135	2,80	7	Sanghaj	208	2,67
8	Kanton	133	2,76	8	Chicago	196	2,52
9	Peking	124	2,57	9	Kanton	189	2,43
10	Chicago	123	2,55	10	Vancouver	161	2,07
11	Vancouver	96	1,99	11	Peking	158	2,03
12	Isztambul	88	1,82	12	Amszterdam	123	1,58
13	Amszterdam	83	1,72	13	Párizs	116	1,49
14	Fokváros	77	1,60	14	Isztambul	115	1,48
15	Mexikóváros	74	1,53	15	Sydney	115	1,48
16	Sydney	69	1,43	16	Mexikóváros	114	1,47
17	Párizs	68	1,41	17	Manchester	108	1,39
18	Manchester	65	1,35	18	Glasgow	101	1,30
19	Berlin	63	1,31	19	Fokváros	99	1,27
20	Montreal	63	1,31	20	Montreal	99	1,27
	Első 20 város	2652	55.00		Első 20 város	4292	55.18
	ÖSSZESEN	4822	100.00		ÖSSZESEN	7778	100.00

1. ábra: A 20 legtöbbet említett város említéseinek száma évtizedenként

Figure 1. The number of keyword occurrences of the top 20 cities by decades

Továbbá, ahogyan az országok esetében Kína említéseinek a száma mutatta a legerőteljesebb növekedést, úgy a városok esetében a kínai városok említéseinek a száma emelkedett legnagyobb mértékben (1. ábra). Az 1986-1995-ös periódusban még egyetlen kínai város sem volt a legtöbbször említett városok 20-as csoportjában, hiszen Hongkong ekkor még az Egyesült Királyság fennhatósága alatt álló brit tengerentúli területnek számított. Az 1996-2005-ös periódusban viszont a Kínához visszatért Hongkong mellett Sanghaj, Kanton és Peking is bekerült a legnépszerűbb városok 20-as csoportjában, a 2006-2015-ös periódusban pedig már mind a négy város a legtöbbet említett 10 város között szerepelt. Megfigyelhető továbbá az is, hogy bár a 2006-2015-ös évtizedben Hongkong az említések abszolút száma alapján a rangsor harmadik helyére került, valójában az említéseinek részarány csökkent. Ugyanakkor a többi kínai város (pl. Sanghaj, Kanton, Peking és Sencsen) említésének a száma és részaránya is növekedett, következésképpen a kutatások a kontinentális Kína irányába fordultak.

2. ábra: A kulcsszavakként legtöbbször említett városok területi elhelyezkedése (Forrás: Web of Science)
Figure 2. Mapping cities on the basis of the total number of keyword occurrences (Source: Web of Science)

A vizsgált időszakban a legtöbbször említett latin-amerikai város Mexikóváros volt (összességében a 16.), míg a régióból a második helyezett Sao Paulo és a harmadik helyezett Buenos Aires csak az összesített rangsor 42. és 43. helyen állt (2. ábra). Mexikóváros az említések többségében egyedül szerepel (tehát nem az Egyesült Államokhoz való földrajzi közelsége miatt emelkedik ki) és inkább a jelentős népességszámból eredő városi problémák, illetve az egyedi urbánus karaktere miatt kerül a figyelem középpontjába, és nem a világgazdaságban betöltött szerepe miatt.

Ausztráliát a legtöbbször említett városok 20-as csoportjában kizárólag Sydney képviselte, Melbourne a 35., míg Perth csak a 119. helyen állt. A legtöbbször említett városok közé Afrikából csak dél-afrikai városok kerültek, amelyet persze részben az a tény magyaráz, hogy Dél-Afrika összességében a 13. legproduktívabb ország. Változás viszont, hogy amíg az 1985-1996-os periódusban Johannesburg volt a legtöbbször említett város, addig a 2006-2015-ös évtizedben Fokváros megelőzte (Johannesburg a 24. helyre esett vissza). Sőt ebben a periódusban Fokváros annyi közleményben került említésre, hogy összességben a legnépszerűbb városok 20-as csoportjába is bekerült. A dél-afrikai városok mellett összességében a legtöbbet említett afrikai városok a 39. helyen álló Accra (Ghána) és az 59. helyen álló Nairobi (Kenya).

ÖSSZEFOGLALÁS

Az elemzés során tehát a következő főbb eredményeket állapítottam meg:

- 1) A legproduktívabb országok között egyértelműen kimutatható az angol nyelvterületen található országok, elsősorban az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok dominanciája. A 2006-2015-ös periódusban a legtöbb cikkben közreműködő országok közé zárkózott fel Hollandia és Kína is, ám utóbbi esetében a növekmény egy része annak köszönhető, hogy 1997-ben a roppant produktív Hongkong városállam Kínához került, és a Web of Science összevontan indexeli őket.

- 2) A legproduktívabb intézmények – hasonlóan a legproduktívabb országokhoz – döntően az angol nyelvterületen találhatóak. Szembetűnő az Egyesült Királyság egyetemeinek dominanciája, míg Észak-Amerikából az amerikai egyetemek helyette inkább a kanadai egyetemek emelkednek ki. A 2006-2015-ös periódusra több holland egyetem is a legproduktívabbak intézmények közé került, ami azért is jelentős eredmény, mert az angol nyelvterületről származó egyetemek mellett (ideértve a szingapúri és hongkongi egyetemeket is) az élcsoportban csak a holland egyetemek képviseltetik a nem-angol nyelvterületű országok egyetemeit.
- 3) A kulcsszóként legtöbbet említett országok között természetesen – párhuzamosan a legproduktívabb országokkal – túlnyomó többségben vannak az angol nyelvterületről származó országok, kiemelten az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok. Kína és Japán az 1986-1995-ös periódusban egyaránt fontos kutatási területnek számított, azonban a 2006-2015-ös periódusra Japán kikerült a kutatások fókuszából, míg Kína (megelőzve az Egyesült Államokat) az egyik legnépszerűbb kutatási területté nőtte ki magát.
- 4) A kulcsszóként legtöbbet említett város a vizsgált 30 évben mindvégig London volt, tehát a társadalomföldrajzi és városkutatások legkedveltebb témája változatlanul London. A legtöbbet említett városok csoportjában 1986 és 2005 között döntően angol nyelvterületről származó városok álltak: New York, Los Angeles, Chicago, illetve Hongkong és Szingapúr mindvégig szereplői voltak az élcsoportnak. Az 1996-2005-ös periódustól viszont folyamatosan növekedett a kontinentális Kína városainak (elsősorban Kanton, Sanghaj és Peking) részaránya a legtöbbet említett városok között. A 2006-2015-ös periódusra pedig különösen népszerű kutatási területté váltak a kínai városok, említéseik részaránya a kulcsszavak között sokkal magasabb, mint az adott városokból, vagy akár összességében a Kínából származó szerzők részaránya. Az angol nyelvterületű (főleg amerikai, kanadai és Egyesült Királyságbeli) városok csökkenő részarányú, de továbbra is tapasztalható dominanciája mellett úgy tűnik, hogy a kínai városokon, illetve a kvázi angol nyelvterületen található Szingapúron kívül más városok szerepe marginális a kurrens társadalomföldrajzi és városkutatásokban.

Összességében tehát kijelenthető, hogy a nemzetközi társadalomföldrajzi és városkutatásokat rendkívüli mértékben befolyásolja az angol-amerikai geográfia (és városkutatási tudományterület), amely nemcsak a bemeneti oldalon mutatkozik meg (szerzők országai és intézményei), de a kimeneti oldalon is (földrajzi kulcsszavak).

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A tanulmány elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia **Bolyai János Kutatási Ösztöndíja** támogatta.

*Dr. habil. Csomós György, főiskolai tanár
Debreceni Egyetem, Műszaki Kar, Építőmérnöki Tanszék
e-mail: csomos@eng.unideb.hu*

FELHASZNÁLT IRODALOM

- AALBERS, M. B. 2004. Creative destruction through the Anglo-American hegemony: A non-Anglo-American view on publications, referees and language. *Area*, 36 (3), 319–322.
- ALDERSON, A. S. – BECKFIELD, J. 2004. Power and Position in the World City System. *American Journal of Sociology*, 109 (4), 811-851.
- CHANG, T. C. 2005. Place, memory and identity: Imagining ‚New Asia’. *Asia Pacific Viewpoint*, 46 (3), 247-253.
- CSEMŐS, G. – TÓTH, G. 2016. Exploring the position of cities in global corporate research and development: A bibliometric analysis by two different geographical approaches. *Journal of Informetrics*, 10 (2), 516-532.
- DERUDDER, B. 2011. Some reflections on the ‚problematic’ dominance of ‚Web of Science’ journals in academic human geography. *Area*, 43 (1), 110-112
- DERUDDER, B. – LIU, X. 2016. How international is the Annual Meeting of the Association of American Geographers? A social network analysis perspective. *Environment and Planning A*, 48 (2), 309-329
- EUROMONITOR INTERNATIONAL 2015. Top City Destinations Ranking. Euromonitor International, London <http://blog.euromonitor.com/2015/01/top-100-city-destinations-ranking.html>
- FRIEDMANN, J. 1986. The World City Hypothesis. *Development and Change*, 17 (1), 69-83.
- GODFREY, B. J. – ZHOU, Y. 1999. Ranking world cities: Multinational corporations and the global urban hierarchy. *Urban Geography*, 20 (3), 268-281.
- HAILA, A. 2000. Real estate in global cities: Singapore and Hong Kong as property states. *Urban Studies* 37 (12), 2241-2256.
- HILL, R. C. – KIM, J. W. 2000. Global cities and developmental states: New York, Tokyo and Seoul. *Urban Studies*, 37 (12) 2167-2195.
- KONG, L. 2007. Cultural icons and urban development in Asia: Economic imperative, national identity, and global city status. *Political Geography* 26 (4), 383-404.
- LEE, S.-W. – SONG, D.-W. – DUCRUET, C. 2008. A tale of Asia’s world ports: The spatial evolution in global hub port cities. *Geoforum*, 39 (1), 372-385.
- LILLIS, T. – CURRY, M. J. 2010. *Academic writing in a global context: The politics and practices of publishing in English*. London: Routledge.
- LÓPEZ-NAVARRO, I. – MORENO, A. I. – QUINTANILLA, M. Á. – REY-ROCHA, J. 2015. Why do I publish research articles in English instead of my own language? Differences in Spanish researchers’ motivations across scientific domains. *Scientometrics*, 103 (3), 939-976
- NG, M. K. 1999. Political economy and urban planning: A comparative study of Hong Kong, Singapore and Taiwan. *Progress in Planning*, 51 (1), 1-90.
- PAASI, A. 2005. Globalisation, academic capitalism, and the uneven geographies of international journal publishing spaces. *Environment and Planning A*, 37 (5), 769–789
- PARILLA, J. – TRUJILLO, J. L. – BERUBE, A. – RAN, T. 2015. *Global Metro Monitor. An Uncertain Recovery*. Global Cities Initiative. Metropolitan Policy Program at Brookings Institution, Washington DC https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2015/01/bmpp_gmm_final.pdf

- REGUANT, S. – CASADELLÀ, J. 1994. English as lingua franca in geological scientific publications. A bibliometric analysis. *Scientometrics*, 29 (3), 335-351
- SÍPOS A. M. 2017. Az Impact Factoron innen és túl a geográfiában. A földrajzi folyóiratok a tudománymetria mérlegén. *Modern Geográfia*, 2017/1, 1-69.
- TRUJILLO, J. L. – PARILLA, J. 2016. Redefining global cities. The seven types of global metro economies. Global Cities Initiative. Metropolitan Policy Program at Brookings Institution, Washington DC
- UNITED NATIONS 2014. World Urbanization Prospects: The 2014 Revision. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, New York. <https://esa.un.org/unpd/wup/>
- VALKIMADI, P. E. – KARAGEORGOPOULOS, D. E. – VLIAGOFTIS, H. – FALAGAS, M. E. 2009. Increasing dominance of English in publications archived by PubMed. *Scientometrics*, 81 (1), pp. 219-223
- WANG, S. – WANG, H. – WELDON, P. R. 2007. Bibliometric analysis of English-language academic journals of China and their internationalization. *Scientometrics*, 73 (3), 331-343